

От тебе ще излезе
за Мен Един, Който
ще бъде владетел
в Израил, Чийто
произход е от начало,
от вечността.

Михей 5:2

РЕДАКЦИОННА

Скъпи читатели на Зорница,

Държите в ръцете си последния брой на нашия вестник за тази 2022 година. Екипът на вестника ви благодари за търпението, което проявихте, за да изчакате и неговото появяване. Изминаващата година беше трудна за всички, които търсят обективни и честни източници за осведомяване относно най-важните събития в света. Тя беше трудна и за нашия екип, който в известен период се сблъска с големи трудности по навременното издаване на броевете, за което отправяме към вас голяма молба за извинение.

Сега трябва, обаче, да насочим нашето внимание към благодарностите, които дължим на нашия Бог, свързани и с важните дати, запечатани в паметта на Църквата през този месец. Имаме отново повод да благодарим за Неговия *неизказан дар*: за Словото-Бог, за Божия Син, въплътен в Човешкия Син – за Рождество Христово. А в началото на месеца, в Деня на Библията, благодарим за записаното Божие слово от боговдъхновени мъже – за Библията.

В съответствие с казаното, печатните материали, поместени в този брой отразяват тези два факта в живота на Църквата, в светлината на многообразната Божия благодат. С тях се опитваме да отговорим на няколко въпроса. Защо има смисъл да бъдем християни? Как някои християни са отстоявали вярата си в дни на преследване и изпитания? Как нашите предшественици в издаването на Зорница са виждали нейното бъдеще? Как да съхраним християнските семейства при изпитания вътре в тях? Защо и как да продължаваме да празнуваме Рождество Христово?

Надяваме се, че с това ще дадем повод за размисъл относно личното участие на всеки един от нас в живота на Църквата; че ще подкрепим увереността ви в превъзходството на Духа, Който води вярващите към просветена любов и радост с честването на предстоящите празници.

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО
ХРИСТОВО!

п-р Данаил Игнатов

Рождество и вярващото въображение

ТЕМА НА БРОЯ

Радостин Марчев

В своя забележителна трилогия¹ канадският философ и богослов Джеймс К. А. Смит въвежда интересното понятие „културни литургии“. Една от темите, които той свързва с този на пръв поглед вътрешно противоречив израз, е квазирелигиозната функция, която започват да придобиват *моловете* в съвременното общество. Те превръщат консуматорската култура в религиозно послание като своеобразно „благовестие“, което се поднася чрез търговски практики, извършвани почти като литургични ритуали. Идеята е особено актуална в навечерието на Рождество, когато съвсем буквално сме засипвани с реклами на продукти, всяка от които обещава да направи живота ни по-лек, щастлив и пълноценен. Това лесно може да тласне празника в нежелана посока, ограбвайки го от християнското му послание и съдържание. Начинът, по който това се случва, казва Смит, е чрез пленяване на нашето въображение и разпалване на любовта ни към неща, които не са задължително лоши сами по себе си, но когато се превърнат в идоли, стават дехуманизиращи и разрушителни.

Християнският отговор на подобни послания винаги е бил един и същ: проповедта за Бога, дошъл на света „за нас и нашето спасение“. Макар в дългосрочен план тя да е доказала, че може да побеждава убедително своите съперници, днес наблюдаваме интересен феномен.

следва на 2 стр.

НАШИТЕ ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ

Неофит Цаков – човек с несломим дух и твърда вяра

п-р Владимир Железов

Един висок млад мъж с вид на благородник, окован в белезници, цели тринадесет години обикаля затворите на страната. Той не е престъпник, нито измамник. Той е Неофит Иванов Цаков – най-младият редактор на в. Зорница, осъден и репресиран от комунистическата власт в т.нар. „Пастирски процеси“.

Неофит Цаков се ражда на 12 септември 1898 г. в семейството на пастир Иван Цаков от гр. Банско, който е внук на именития български книжовник и народен учител Неофит Рилски. Иван Цаков служи като пастир в Банско, Хасково, Асеновград, Пловдив, а от 1917 г. поема редакторския пост на най-стария български седмичник – вестник Зорница. Майката на Неофит Цаков – Василка Пелашева – е народна учителка. Освен че се грижи за седемте си деца – Неофит, Тодор, Естур, Маргарита, Виктория, Вяра и Благодат – Василка помага на съпруга си с коректорска работа във вестника.

Първородният син Неофит Цаков завършва „Робърт Колеж“ в Цариград, след което Зорница навлиза постепенно в неговия живот.

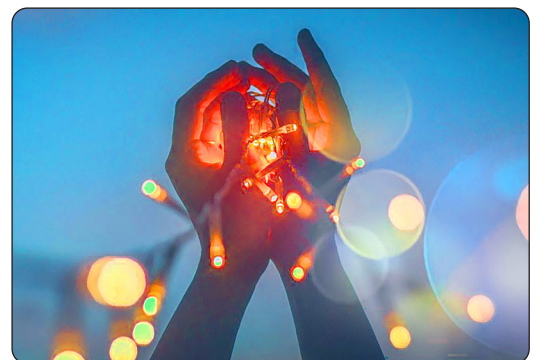

следва на 3 стр.

ГЛАСЪТ НА АМВОНА

Сълзи по Рождество

п-р Теодор Опренов

В Латинска Америка има особен празник: *Día de los inocentes* („Денят на невинните“). Чества се ежегодно на 28 декември. До голяма степен прилича на нашия ден на първоаприлските шеги. Дори и новините им са пълни с неверни и хумористични „известия“. А пък ако все пак те хванат в лъжа, достатъчно е да вдигнеш ръце и да извикаш: „Невинен!“ Още по-странното е, че този ден отбелязва една новозаветна трагедия: катастрофалното решение на цар Ирод да заповяда убиването на юдейски момченца под двегодишна възраст. Как точно латиноамериканският празник на шегата се обвързва с тази трагедия, не е никак ясно. Едно от предположенията е, че онези избити бебета се възприемат в католическата традиция като „първите мъченици на небето“.

следва на 4 стр.

Рождество и вярващото въображение

Радостин Марчев

следва от 1 стр.

Утвърденият християнски празник се превръща в платформа, върху която материализмът и консуматорският дух паразитират и която използват за своите цели. По този начин, докато говорим за Рождество и използваме един привидно християнски речник, на практика ние често празнуваме нещо съвсем различно – и дори не забелязваме това.

Един от начините, по които християните могат да се противопоставят на тази опасност, е като съвсем съзнателно и целенасочено мислят за смисъла на Рождество. Наглед измамно простата рождествена история всъщност е изключително дълбока и многостранна и представлява успешна противоотрова за съперническите послания. Една от причините те да имат успех се дължи на това, че християните мислят за идването на Спасителя на едно доста повърхностно ниво. В своята цялостност и пълнокръвие обаче Рождество предизвиква въображението и възпламенява сърцето повече от всяка друга история.

Помислете например за християнската идея за възплъщението. Как Бог става човек и как се ражда от девица? Как божествената и човешката природа се съединяват в една единствена личност, която – без да престава да бъде Бог – придобива човешка душа, ум и воля? Църквата е преминала през първите десет века от своето съществуване, размишлявайки над тези въпроси. Разбира се, ние никога няма да достигнем до цялостни отговори и опитът ни да осъзнаем станалото наподобява, по аналогията на св. Августин, стремежа да налеем океана в дупка, която дете е изкопало на неговия бряг. Но сериозното размишление над въпроса (задължително придружено със солидна доза смирение и поне някакво познание на историческото богословие) може да придане неподозирана до този момент дълбочина на нашето виждане за Рождество.

Помислете за противоположностите,

които съвсем съзнателно са подчертани в евангелския разказ. Бог става човек. Царят става слуга. Най-великата личност се ражда от жена с ниско социално положение в един обор, понеже за нея няма място. Смъртните хора се опитват да убият своя безсмъртен Създател, без да Го разпознават. Царе и книжници Го отхвърлят, но овчари и мъдреци, дошли от далечни страни, Го приемат с радост. И накрая Той побеждава, като доброволно се оставя да бъде убит, за да възкръсне след три дена. Това е история, която е едновременно невероятна, палеца въображението и стопляща сърцето – стига да ѝ отдадем нужното внимание.

изречени далеч преди самото събитие. Произходът на идващия Спасител е „от началото, от вечността“ (Михей 5:2), а имената му са „Чудесен, Съветник, Бог могъщ, Отец на вечността, Княз на мира“ (Исаия 9:6). Това, което Той ще извърши, е описано като битка с вселенски мащаби, в която едно малко бебе побеждава привидно неуязвим змей със седем глави и десет рога, чиято опашка помита една трета от небесните ангели (Откр. 12 глава). Вероятно малцина християни мислят за Рождество по подобен начин. Но истината е, че ако изпразним посланието на празника от невероятно силния и образен език, с който то ни е предадено, и го сведем до скучни клишета, това означава да го лишим от неговата сила и въздействие – за нас самите и за другите хора.

Рождество е удивителна история, която ни е поднесена по удивителен начин. С решението се да избере не само един ден, а цял сезон с четири адвента (очаквания), през който специално да си я напомним, Църквата е проявила голяма мъдрост. Нека да се потопим в нея, като съзнателно размишляваме над посланието на Рождество, докато умът ни достигне своите граници; да слушаме библейския език и образност, докато почувстваме тяхната сила, и да следваме въпросите, които тази история повдига, докато осъзнаем нейната непреходна актуалност. Тогава няма да остане и помен от често срещаното усещане за красив, верен, но прекалено познат и дори малко скучноват разказ, който няма какво ново да ни каже, а Божието чудо отново ще спре дъха ни. И едва тогава – и само тогава – ние ще можем да я занесем и споделим с един пропит от консуматорски дух свят, който се покланя на идолите, които сам си е направил, но които никога не могат да му дадат това, което обещаваат. □

Раждането на Христос през нощта;
картина на раннионидерландския художник Геертген до Синт Янс (1490 г.)
/ източник: Wikipedia

Помислете накрая за езика и образността, които Библията използва, за да предаде рождественото послание – част от него предадено под формата на пророчества,

¹ Трите книги са *Desiring the Kingdom: Worship, Worldview, and Cultural Formation* (2009), *Imagining the Kingdom: How Worship Works* (2013) и *Awaiting the King: Reforming Public Theology* (2017), всички издадени от Baker Academic.

Вестник **Зорница** е издание с консервативен протестантско-евангелски характер. Списание се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения. Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Данаил Игнатов, Тодор Велчев,
Емил Марков, Олег Константинов,
Радостин Марчев, Влади Райчинов,
Станислав Алексиев, Владимир Железов

ЗОРНИЦА

БЪЛГАРСКО ЕВАНГЕЛСКО ДРУЖЕСТВО

адрес: БЕД, ул. Солунска 49, София 1000 | email: vestnik.zornitsa@gmail.com | FB: vestnikzornitsa | web: zornitsa.bg | тел.: 0892 250 517

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществователи на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

Редактор на броя: Данаил Игнатов

Коректори: Ели Аврамова, Тодор Велчев

Предпечат: Олег Константинов

Печат: *Прима принт* ЕООД

Каталожен номер за абонамент

към Български пощи: 312

ISSN: 0861-3826

Неофит Цаков – човек с несломим дух и твърда вяра

п-р Владимир Железов

следва от 1 стр.

Започва да помага в приготвянето на материали за печат, превежда от английски език, а към края на 1922 г. започва и истинската му кариера на заместник главен редактор. Когато баща му – п-р Цаков – умира през 1925 г., Българското евангелско дружество, чийто орган е в. *Зорница*, му поверява отговорната редакторска длъжност и падналото знаме от ръката на бащата се поема от неговия син. На двадесет и седемгодишна възраст той става най-младият български редактор. В редакцията на вестника той среща и Кина Николова, която по-късно става неговата съпруга и майка на дъщеря им Весела. С течение на годините Кина се превръща в най-добрият му сътрудник и помощник.

Неофит Цаков се издвигва като добър организатор, който добре умее да подбира сътрудниците си. Той привлича като автори за вестника предимно млади и способни хора от евангелските среди, както и свои лични приятели, изтъкнати писатели и видни журналисти. Така популярността на вестника и тиражът неспирно нарастват. Младите съпрузи заедно рамо до рамо отдават най-хубавите си години в служба на Бога чрез в. *Зорница*. С много любов и умение те успяват да запазят и издигнат чистото старо име на вестника, обективен носител на Христовите истини в сред българското общество.

През 1943 г. военновременната цензура и контрол върху печата от страна на царското правителство стават строги и безпощадни. Неофит Цаков, като няма възможност честно и добросъвестно да изпълнява своя журналистически дълг в новите условия, напуска редакторския пост. Следващите четири години Неофит и Кина се занимават с издателска дейност. Те издават редица хубави и поучителни книги за българските деца. През есента на 1948 г. семейството е изселено принудително от столицата в гр. Пирдоп.

На 13 февруари 1949 г., след като е привикан за „малка справка“, Неофит Цаков е отведен от агентите на Държавна сигурност и поема по трънливия път на своята Голгота. Цели две години той е в неизвестност

за близките си. През това време бива подложен на психичен тормоз и физически изтезания, които целят да го пречупят и да го принудят да направи признания за дела, които никога не е вършил. Боят, безсънието и непрестанните разпити го довеждат до отчаяние и опити за самоубийство. Той описва своето душевно състояние така: „Най-ефикасното средство за сломяване на волята и духа на разследвания е безсънието. Старите „видения“ се повтарят. Краят на този Дантев пъкъл не се вижда. Завладява ме отчаяние. Животът преставя да е мил. Обратно – става омразен. Семейството, близките не ме интересуват. Едно особено безразличие към всичко. Замислям да туря край на живота си.“ След два неуспешни опита за самоубийство, които Бог в милостта си осуетява, Неофит Цаков решава: „Щом не мога да се простя с живота, ще го живея, па макар и в гръното на пъкъла да ме тикнат. Тъй реших. И от този ден отхвърлих мисълта за самоубийство“.

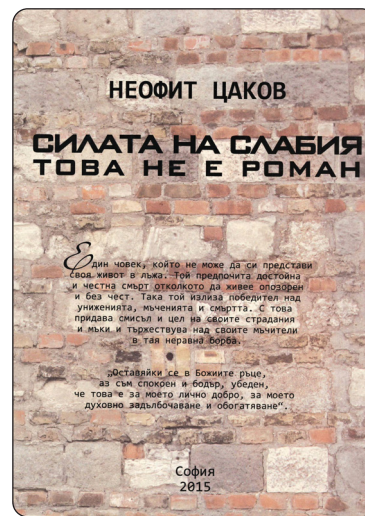
През 1951 г. при закрити врати се гледа неговото дело. Цаков е един от малкото подсъдими в „процесите“, които не признават обвиненията, повдигнати срещу тях. Той не моли за милост и снизхождение, а заявява, че е вярващ човек и ще говори истината и само истината. В спомените си той пише: „Мислех си – право ли е да потвърдя пред света една лъжа и да се самообвиня само и само да запазя кожата си. ... Не. Реших, че е по-добре да увисна на бесилката, отколкото да живея като страхливец и подлец. Предпочитам смъртта пред едно морално падение“. Впоследствие, изправен пред съда, той заявява твърдо: „Всички обвинения са измислени, съчинени, а някои по-незначителни самопризнания са изтръгнати с нечовешки мъчения, продължително безсъние и много други средства за физически и морален тормоз“. След разпитване на свидетелите, съдията прочита присъдата: „Осъжда се на смърт!“, и след продължителна пауза, следейки за ефекта,

продължава: „Но има смекчаващи вината доказателства и присъдата се заменя с доживотен строг тъмничен затвор.“

Следващите десет години Неофит Цаков е прехвърлян от затвор в затвор. Първоначално е в Софийския затвор, след това в Коларовградския (в Шумен). Най-тежък е престоят му на остров Персин, до гр. Белене, където остава повече от две години. По-младите, които са с него, му помагат да изпълнява непосилните за годините и физиката му норми. Но от друга страна, неговият висок дух и мъдри съвети ги крепят и им помагат да оцелеят при ужасните условия в концентрационния лагер. За Цаков следва престой в Пазарджишкия и Старозагорския затвор. Той спазва дисциплината там, но не допуска компромиси – отказва да изнася политически доклади с обяснението, че не може да говори неща, в които не вярва; отказва да лъже свидетелства в един политически процес, като остава верен на Божията заповед. Няколко години води курсове за огромяване на затворници.

На 31 юни 1961 г. Неофит Цаков е освободен от затвора. Дългите години на успяват да прекършат духа и благородството на характера му. След излизането си на свобода той живее още тридесет щастливи години заедно със семейството си и се радва на внуци и правнуци, които съветва да не носят никога злоба в сърцето си. В това вероятно се крие и тайната на неговото дълголетие. През тези години той написва книгите *Спомени на един редактор*, *Поглед в миналото*, *Моят незабравим приятел* и автобиографията си *Силата на слабия. Това не е роман*.

Изживял един достоен живот като верен ученик на Христос, изпълнил мисията на своя живот, Неофит Цаков завършва земния си път на 3 март 1989 г. на деветдесет и една годишна възраст. Той остава в историята на евангелското движение в България като човек с безкомпромисна почтеност, несломим дух и заразителен пример за твърдост във вярата. □

Нови звезди открити

Зорница, 7 декември 1922 г.

Харвардският университет, едно от най-старите и прочути учебни заведения в Америка, има голяма обсерватория в гр. Арекуипа, Перу, в средната част на Южна Америка. Тази наблюдателна станция е снабдена с огромен телескоп, от където американските астрономи постоянно изучават небесата.

Миналото лято те открили повече от 2 000 нови звезди *мъглявости* и една съвсем нова звезда. Освен това те измерили един огромен звезден облак, видим само от южното полукуло, и го нарекли Големия Магеланов облак¹.

Този облак е едно небесно чудовище, една цяла небесна вселена сама по себе си. Той е толкова далече от земята, щото са необходими 110 000 години, за да дойде един лъч светлина от него

до земята. Сметнете колко е огромно това разстояние. В една секунда светлината изминава около 300 000 километра, т.е. в една секунда тя обикаля земята почти 8 пъти. В един час тя изминава 1 000 000 000, а в една година 8 760 000 000 000 километра.

Умножете това огромно число с 110 000 и ще получите чудовището 963 600 000 000 000 000. Толкова километра далеч от нашата мъничка земя стои новият звезден облак. Нашето слънце е 600 000 пъти по-близо до нас от това.

Този облак има такива исполински размери, щото 10 000 години са нужни за да премине един лъч от единия му край до другия. Ако един лъч от светлина бе тръгнал от единия край на този облак във времето на Мойсей, той до днес би преминал една трета от разстоянието до другия край, при все че пътува тъй-бързо, че би обиколил земята 8 пъти, докато вие четете това изречение. Тази мъглява небесна маса съдържа хиляди и милиони отделни звезди, от които *стотици* са

най-малко 10 000 пъти по-светли от слънцето. Какъв огромен простор всичко това открива пред нас! В небесата нашата слънчева система е като мъничка боровинка сред огромна тиква. И навсякъде има ред и тишина, и планомерност. Как може интелигентният човек да гледа звездите и слънцето и безмерните небесни облаци, без да благоговее пред Духа, който през безчетните векове се изразява чрез тях. Колко дребни и нищожни, и отворителни, се виждат нашите казиви и грижи, разговори и оплаквания, когато помислим, че и ние имаме част в тази величествена система, че ние сме венецът на създанията на Всеомогъщия. □

ОТ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

¹ В действителност Големият и Малкият Магеланови облаци (малки галактики, спътници на нашата) са наричани така още от XVII-XVIII век. Б.р.

Сълзи по Рождество

п-р Теодор Опренов

следва от 1 стр.

Но да се насочим към разказа на Матей. Той не пропуска нищо. Историата е пълна с контрасти: звезди и тъмнина; коравосърдечни хотелиери и чуждоземни царе с изумителна проникателност; кръвожаден цар и ангели хранители; пророческа мъдрост и управленческо хитруване. Но може би най-озадачаващият контраст е между младата родилка Мария (която ликува за своя Младенец) и старозаветната Рахил, живяла 2050 години по-рано (която плаче неутешимо за децата си).

Днес ми се иска да разнищим именно тази последна история – риданията на Рахил и връзката, която Матей прехвърля към риданията на покрусените майки във Витлеем. Покрай Рождество Христово тази жестока част от историята сякаш често остава подмината. Но тя има своето значимо място именно в това време на очакване на появата на Месията, в мрачните времена преди изгряването на светлината.

За отвратителното деяние на цар Ирод няма извънбиблейски сведения. Според историците и библеистите Витлеем по онова време наистина е бил доста малко селище, с население между 300 и максимум 800 жители. Напълно е възможно в спомените на историците изтреблението на децата в това неголямо градче да е било засенчено от десетките други жестокости, извършени от Ирод през неговото бурно и доста извратено управление. Умопомраченият от властолюбие цар прави изчисление въз основа на наученото от източните поклонници. И така пресмята времето на раждане на евентуалния си съперник, който би могъл след години да му отнеме властта. (По това време невръстният Исус едва-що е проходил и според Матей пребивава в някаква витлеемска къща с родителите си.)

Историкът Йосиф Флавий твърди, че Ирод е имал „разстройство на ума“, което според него се дължило на силно натоварване след ужасяващ пристъп на параноя. Ето какво пише той: „Червата му също бяха пълни с язва. Дишаше затруднено, което беше отвратително поради вонята на дъха му. А всичко това бе в добавка на параноичните му бълнувания. Те го бяха накарали да издаде заповед за екзекуция на съпругата му, която преди това той много обичаше, заедно с двамата му многообещаващи сина. Проявяваше голямо варварство спрямо всички хора, еднакво. Но четиридесет години по-рано беше утвърден от римския сенат за цар на юдеите. И никой не можеше да го измести.“ В този етап от живота си, белязан от деградация, очевидно Ирод не е бил склонен и дума да чуе за някакъв евентуален нов цар на юдеите.

Буквално с няколко щриха на перото си Матей преминава от славното описание на Рождество към тъмната страна на това ужасяващо престъпление: избиването на невинни деца във Витлеем. Ако не беше вярата ни в невидимата воля на Бога, вероятно бихме били изкушени да допуснем, че в този мрачен епизод Божията ръка сигурно е била свита спрямо тези бедни

Товава Ирод, като видя, че беше подигран от мъдреците, разяри се много и прати да погубят всички момченца във Витлеем и във всичките му околности, на две години и по-малки, според времето, което внимателно беше разучил от мъдреците. Товава се изпълни изреченото от пророк Йеремиа, който казва: „Глас се чу в Рама, плач и голямо ридание. Рахил оплакваше децата си и не искаше да се утеша, защото ги няма вече.“

Матей 2:16-18

деца. Какво може да каже човек на майките на тези момченца? По човешки казано, смъртта им не е имала никакъв смисъл. Какво общо са имали те със земните престоли или пък с месуанските очаквания, та да е трябвало животът им да приключи по такъв нелеп начин?

И може би затова Матей тук не само описва фактите на случващото се, но също така извиква спомена за Рахил. Заимства думи на пророк Йеремиа от една епоха, белязана от жалеенето за заточените израиляни. Чрез името на Рахил, живяла стотици години по-рано, се дава глас на болката на майките от времето на Матей: „Глас се чува в Рама, ридание и горчив плач. Рахил оплаква децата си и не иска да се утеша за децата си, защото ги няма.“ Майки, които безутешно оплакват изгубените си деца.

Рама е мястото, където израиляните са събрани насила, преди да бъдат депортирани към Вавилон. А плачът на Рахил изразява собственото ридание на самия Бог за загубата на Неговите чада. Неговото родителско сърце се разкъсва от болка. Животът на самата Рахил завършва в скръб (вж. Битие 35 гл.). Тя умира малко след раждането на втория си син. Преди да издъхне, тя му дава името Венион („син на болката ми“). Баща му Яков впоследствие променя това име и го нарича Вениамин („син до десницата ми“). А Рахил умира по пътя към Витлеем. Тя така и не намира постоянен дом – и в един смисъл умира неутешена, без да знае какво ще се случи с децата ѝ.

Тринайсет века по-късно Йеремиа използва тази древна случка, за да пророкува за бъдещето. И по един своеобразен начин предсказва какво ще се случи при раждането на Месията. Мъката на Рахил е използвана тук като метафора за майки, които са изгубили децата си по трагичен начин. Но наред с това тя е и символ на Божията мъка, когато хора страдат под натиска на неправдата и злото в този свят.

Две наблюдения ще изведе на преден план от тази история. Първо, *раждането на Исус не елиминира автоматично злото в света*. Страданието продължава да съществува дори и до днес. То е семето, довело до жертвата на Спасителя на кръста. Всеки от нас от собствен опит знае, че болката и страданието все още са част от човешкото битие. Знаем го от историята на света, от вечерните емисии, от личния си опит. Живеем в безбожен и себичен свят – това е факт. И ще остане такъв, докато един ден Бог не сложи точка.

Преди време попитали Били Грем: „Защо светът е пълен със зло?“ Неговият отговор: „Защото е пълен с хора. Хора без Бога.“

Раждането на Исус е „лъч светлина“, както казва една от нашите песни. То е проблясък. То е надежда. То има силата да внесе промяна в твоя свят – но само ако му позволиш.

Междувременно обаче никой от нас, дори и християните, не е застрахован от злото. Затова се и молим в Господнята молитва: „Опази ни от лукавия.“ Сатана все още има сила да причинява зло, да изкушава към греха. И понякога Бог допуска страдания дори и на невинните, дори и на вярващите. Да, наред с това Той ни дава и сила за устояване и за въздържание;

дава мъдрост за изходен път; дава вяра за насърчение; дава стабилност чрез Светия Дух; дава гаранция, че няма да ни преведе през нещо, което не можем да издържим, и че няма да ни вкара в път без изход. Това са обещания, които Бог изпълнява. Всички сме го опитали.

И все пак на тази земя – точно както в дните на Исус, докато Той е още двегодишно момче – злото вилнее до ден днешен. В Йоан 16:22 самият Исус казва: „Сега имате скръб. Но Аз пак ще ви видя и сърцето ви ще се зарадва, и радостта ви никой няма да отнеме.“ И няколко стиха по-надолу добавя: „В света имате скръб. Но дерзайте: Аз победих света“ (33 ст.).

И така, идването на Исус не отстранява злото автоматично. Но има и втора истина, която искам да подчертая. *Раждането на Исус е потвърждение от небесна страна, че злото няма да бъде подминато, без да получи съответното въздаяние*. Причината Исус да дойде на този свят е за да постави началото на поредица от събития, след които злото да бъде окончателно унищожено. Рождество Христово ясно и недвусмислено сочи към Кръста – там, където и смъртта, и злото са приковани, победени и умъртвени веднъж завинаги. Това ще стане явно един ден, когато преминем от този свят, изпълнен с битки и зло, в пресвящото присъствие на Бога! Там повече няма да има и сянка от каквото и да е зло и тъмнина.

Раждането на Исус е началото на края на злото. „Затова се яви Божият Син – пише апостол Йоан, – да унищожи делата на дявола“ (1 Йоан 3:8). Ако искате да отговорите на въпроса защо е дошъл Исус на тази земя, това е може би един от най-кратките и в същото време най-изчерпателни отговори. Божият Син е дошъл в нашия свят, за да унищожи действията на дявола. Началото на светлината идва с Неговото раждане. Пълното изявление на тази светлина предстои някой ден в бъдещето. И ние го очакваме с вяра, че то ще дойде. Затова и празнуваме Рождество – за да не забравяме, че именно оттам започва нашето избавление. След като изгрява на земята, Светлината отива чак до Голготския кръст, където Сатана се опитва да я умъртви, но това се оказва безуспешно, понеже смъртта е безсилна да задържи Божия Син.

Ето защо дори и в тази ужасяваща история за убитите от юдейския цар Ирод деца (която ние често подминаваме, понеже не

>>

>> знаем как да я разбираме) е заложена надежда. Въпреки отчаяните опити на Сатана да завладее този свят, в крайна сметка неговата участ е предрешена. Дори и едно такова деяние не е извън знанието на Бога. Нищо не може да изненада Бога или да предотврати развитието на Неговия спасителен план.

Как обаче Исус унищожава злото в нашето съвремие, в нашия живот? Отговорът е очевиден: човек след човек, душа след душа. С въплъщението на Христос не се елиминира страданието. Но тъкмо защото Той е пострадал, можем да имаме увереност, че един ден всяко страдание ще бъде окончателно отстранено. Споменахме епизод от първата книга на Библията, но нека сега да ви насоча и към последната книга в Библията. Хубаво е да знаем края: „И чух силен глас от престола, който казваше: Ето, скинията на Бога е с човеците. Той ще обитава с тях, те ще бъдат Негов народ и сам Бог ще бъде с тях – техен Бог. Той ще обърше всяка сълза от очите им и смърт няма да има вече, нито ще има вече жалеене, нито плач, нито болка, защото предишното премина. И Седящият на престола каза: Ето, подновявам всичко!“ (Откр. 21:3-5).

Опитвам се да си представя онази неописуема за вилеемските майки трагедия. И си припомням какво пише апостол Павел до коринтяните: „Както в Адам всички умира, така и в Христос всички ще живеят. Но всеки на своя ред: Христос – първият плод, после, при пришествието на Христос, тези, които са Негови. Тогава ще бъде краят, когато Той ще предаде царството на Бога и Отца, след като унищожи всяко началство и всяка власт и сила. Защото Той трябва да царува, докато положи всички врагове под краката Си. И смъртта, най-последният враг, и тя ще бъде унищожена, защото Бог „е покорил всичко под краката Му“. А когато казва, че всичко е вече покорено (очевидно с изключение на Този, Който Му е покорил всичко), когато Му бъде покорено всичко, тогава и сам Синът ще се покори на Този, Който Му е покорил всичко, за да бъде Бог всичко във всичко“ (1 Кор. 15:22-28).

Основателят на служението „Фокус върху семейството“ и автор на редица познати в България книги д-р Джеймс Добсън разказва следната история. Петгодишното момченце на една вярваща жена било на смъртно легло, болно от нелечим рак. През последните му седмици майката седяла неотлъчно до болничното му легло и му говорела за Господ. Гушкала го в скута си, люлеела го и го подготвяла за неизбежния край.

Един ден медицинската сестра чула момчето да казва, загледано в тавана: „Камбаните бият мамо! Чувам камбаните... Чувам ги!“ Сестрата допуснала, че детето халюцинира. След като това се повторило няколко пъти, тя се привела към майката и ѝ обяснила, че подобни неща са нормални. „Такъв вид бълнуване се причинява от болестта и се среща често“, уверила я тя.

Но майката притегляла сина си към обятията си, вдигнала поглед към сестрата и ѝ отговорила: „Не, госпожо. Той не бълнува, а бленува. Аз съм му казала, че когато изпитва силни болки и му е трудно да

Така казва Господ:

*Глас се чува в Рама, ридание и горчив плач.
Рахил оплаква децата си и не иска да се утеши
за децата си, защото ги няма. Така казва Господ:
Въздържай гласа си от плач и очите си – от сълзи,
защото делото ти бе възнаградено, казва Господ,
и те ще се върнат от земята на неприятеля.
Има надежда за късните ти дни, казва Господ,
и децата ти ще се върнат в своите предели.*

Йеремия 31:15-17

душа, да се заслуша много внимателно – и ще чуе небесните камбани. Затова цяла сутрин той говори така: „До края на деня детенцето си отминало. До последния си гръх говорело за тези небесни камбани.

Не знам в какво житейско и емоционално състояние посрещате рождествените празници тази година. Не знам дали някой ваш близък напоследък не е дочул същите камбани и не си е отминал тихо. Но дори и в тежките и болезнени периоди, дори и когато въпросите ни са без отговор или скръб притиска душата ни, ние имаме текстове като този на евангелист Матей от втора глава, осемнайсети стих. Неговият разказ тук сякаш намеква, че въпросът „защо“ може би не е най-подходящият в такива случаи. Вместо него има един далеч по-уместен въпрос: „Боже, кога? Кога ще възпреш злото веднъж завинаги? Кога ще завършиш онова, което си започнал в яслата?“

Избиването на невинните; худ. Леон Коние (1824 г.)
/ източник: Wikimedia

Нещо подобно е възкликнал някога и пророк Исаия: „О, да би раздрал Ти небето, да би слязъл, да биха се стопили планините от присъствието Ти, както когато огън изгаря храстите и огън прави водата да ври, за да стане името Ти познато на противниците Ти и да потреперят народите от присъствието Ти, когато вършиш страховити дела, каквито не очаквахме! О, да би слязъл, да биха се стопили планините от присъствието Ти!

Защото от древността не се е чуло, до уши не е стигнало, око не е видяло друг бог, освен Тебе, да е извършил такива дела за онези, които го чакат“ (Исаия 64:1-4).

Рождество Христово не попречва на цар Ирод да избие невинни деца. Но то гарантира неминуемото поражение на злото и пълното му изкореняване от живота на хората. Само да можехме да чуем биенето на онези духовни камбани, носещи надежда и вдъхващи увереност на фона на настоящите ни привременни страдания! Малцина си правят труда да разгърнат книгата на Йеремия и да потърсят какво се казва веднага след онази препратка към риданията на Рахил. Буквално едно изречение по-късно пророкът добавя със съвсем различна тоналност:

„Въздържай гласа си от плач и очите си – от сълзи, защото делото ти бе възнаградено, казва Господ, и те ще се върнат от земята на неприятеля. Има надежда за късните ти дни, казва Господ, и децата ти ще се върнат в своите предели!“ (Йер. 31:16-17).

Портретът на Бога във видението на Йеремия е за Баща, който жали децата Си. Няма търпение да ги приеме у дома, да ги презърне, да ги издигне, да ги опази, да ги спаси. А Матей сега вмъква именно този портрет в радостната рождествена картина. Време е децата да се завърнат при своя Баща! Да, имало е ридание, имало е период на скръб, но настъпва моментът за презръдки, радост и бащинска любов. Божиите обятия са разтворени широко. Надеждата в този древен пасаж е за едни бъдещи деца, които в някакъв необозрим за Йеремия момент, в едни други времена, ще се завръщат у дома, един по един, в могъщото и любящо присъствие на своя небесен Родител.

Първоначално думите на Йеремия са се отнасяли за наследниците на онова поколение израляни, които ще се приберат в пределите на родината си и ще я съградят наново. Но в едно друго бъдеще, хилядолетия след неговата епоха, същите думи ще придобият изненадващо ново значение. Един ден небесният Баща ще започне да привежда към Себе Си други деца, духовни наследници, новородени синове и дъщери.

Ако искате да си представите какво Бог вижда в раждането на Своя Син, прочетете Исаия 49:22: „Ето, ще издигна ръката Си към народите и ще възвися знамето Си пред племената. Те ще доведат синовете ти в обятията си и дъщерите ти ще бъдат донесени на рамената им!“ Колко необикновено и богато на образи обещание! Ето такава картина вижда Бог, когато гледа към раждането на Сина. Ето това пропускаме пък ние, понеже

все още живеем в свят, изпълнен със зло. А трябва да го видим, понеже е вярно!

Нови деца на Бога се раждат всеки ден. Ако ти не си едно от тях, имаш шанс сега, преди да е изтекла годината, да станеш дъщеря или син на Бога. Преди да забият онези невидими камбани, Бог ти отправя бащинска покана да приемеш Неговата протегната длан и да изповядаш готовност да се присъединиш към Неговото семейство. ▢

Църквата и светът през XX и началото на XXI век

Съвременна мисъл и съвременно богословие

Първоначалният замисъл на тази книга е да бъде продължение на две предхождащи издания от същия автор: *История на Църквата по времето на Ренесанса и на Реформацията XVI-XVII век* и *Църквата под влиянието на Просвещението и евангелските движения за обновление XVIII-XIX век*. В основата ѝ лежи структурата на лекционен курс с обзорен характер. Поради доста големия обем на материала, се оказва по-практично той да бъде разделен в две книжни тела.

В настоящия том е поместена Част първа: *Съвременна мисъл и съвременно богословие*. А във втората книга (която понастоящем е в печат), се помещава Част втора – по теми като *Църквата преследвана и устояваща*, *Църквата, изкуствата и науката*, *Църквата в света на информационните технологии*, *Църквата на многообразната благодат*, *Църквата в мисията на Бога в света*. В този учебен материал са включени извадки или значителни части от статии на сътрудници на в. Зорница: доц. д-р Тодор Велчев, п-р Станислав Алексиев, Влади Райчинов, п-р Владимир Железов, Георги Боев, Радостин Марчев, Емил Марков. Дадената за печат втора част включва участие на млади християнски автори, защитили докторски тези у нас – в областта на биоетиката и върху някои съвременни произведения на изкуството, свързани с християнската духовност.

Водещата тема на книгата се отнася към срещата на Христовата църква със съвременния свят и нейното влияние в него – необяснимо за някои и логично за други, независимо от всички вътрешни кризи, отклонения и несекващо противодействие срещу автентичното християнство.

Църквата е представена като единно Христово тяло. Независимо, че съществува видимо разделение между три основни църковни традиции – католицизъм, протестантство и източно православие, Христовият кръст се издига над градове и села по целия свят като видим белег на проповедта за Спасение в Христовото име.

Църквата и светът през XX и началото на XXI век

Съвременна мисъл и съвременно богословие.

п-р Данаил Игнатов

На 18 декември в Първа евангелска църква (София) се състоя представянето на нова книга на п-р Данаил Игнатов: *Църквата и светът през XX и началото на XXI век. Съвременна мисъл и съвременно богословие*.

Като водещ, Георги Боев насочи вниманието на присъстващите към един от открояващите се мотиви в книгата: истините, защитавани от Църквата, винаги са били подлагани на сериозна критика, която често е била придружена с голяма доза агресия от противниците ѝ, но всеки път Бог в Своята мъдрост е издигал верни мислители, чрез чието дело тя да противостои и в крайна сметка да излезе по-силна. П-р Игнатов представи съдържанието на книгата, като откри някои по-характерни имена и текстове. Лични впечатления от книгата споделиха дякон Георги Славоу и членовете на църквата Таня Монова, Маргарита Алексиева и Иван Иванов. След това бе дадена възможност за въпроси и впечатления от присъстващите.

НЯКОЛКО ТЕНДЕНЦИИ В СЪВРЕМЕННОТО БОГОСЛОВИЕ

В началото на XX век в богословието се забелязват нови тенденции. Либералното протестантско богословие, в класически те си форми от XIX век, „бере душа“. Появяват се неговите „мутации“, които популярно се наричат либерални, но би трябвало да се определят като неолиберални и представляват опит да се защити християнството, като се акцентира върху неговите екзистенциални аспекти, т.е. така както то се преживява, а не непременно да се доказва като обективно и исторически вярно. Примери за такива опити са: т.нар. демитологизация на Евангелието с представител Рудолф Бултман, диалектичното богословие на Карл Барт, богословието на процеса на Джон Коб и Дейвид Грифин, богословието на бъдещето с представители Волфхарт Паненберг и Юрген Молтман.

В същото време, богословието, което наричаме евангелско, се придържа към убеждението, че Библията е автентично Божие слово, с историческа достоверност, и е норма на живот. То набира все по-голяма сила и влияние. Като водещи авторитети през първата половина на века се проявяват Абраам Каулер и Луис Беркхоф като представители на Амстердамската школа, Корнелиус ван Тил и Джон

Мъри със създаването на Уестминстърската богословска семинария, библеистите Ф. Ф. Брус, свързан със Свободните братя, и Огъстъс Стронг, баптистски пастир и президент на Богословската семинария в Рочестър. През втората половина на века стават особено известни: англиканите Джеймс Пакър, Мартин Лойд-Джоунс и Джон Стот, богословите с баптистка ориентация Анри Блоше и Джон Пайпър, методистът Хауърд Маршал, презвитерианите Джей Адамс, Пиер Марсел, Оуен Палмър Робъртсън, Р. Ч. Спроул, основателите на Евангелска коалиция Доналд Карсън, свързаният с петдесетното движение библеист Гордън Фий.

В евангелските среди се забелязва постепенно изместване на вниманието от строгото деноминационното обособяване към по-икуменични обединения с цел мисионерство и благовестване, с най-ярък пример създаването на Лозанското движение от Били Грем.

В средите на католицизма, особено между Първата и Втората световна война, настъпва разцвет на неотомизма, който намира своите първи приемници между интелектуалци като Етиен Жилсон, Жак и Рауса Маритен, Едит Щайн, канонизирана като Света Тереза-Бенедикта на Кръста след нейната гибел в Аушвиц. След войната Вторият Ватикански събор (1962-1965 г.) променя решително идейния климат на тази най-многочислена деноминация. За това особено принос имат папите Йоан XXIII и Павел VI. За успеха на този процес те намират особено дейни сътрудници като Йв Конгар, Едвард Шилебекс, Анри дьо Любак, Жан Даниелу, Ханс Урс фон Балтаза. Следващите папи – Йоан-Павел II, Бенедикт XVI и сегашният, Франциск I, в известен смисъл модифицират някои тенденции, заложили във Втория Ватикански събор, но все пак запазват неговия дух на „аджорнаменто“ – осъвременяване, освежаване.

Що се отнася до православието, под влияние на писателя Фьодор Достоевски (1821-1881 г.), група руски философи и богослови – емигранти на Запад, развиват специфично религиозно обновление, което става познато като руски религиозен ренесанс и неопатристичен синтез с подчертан интерес към наследството на гръцките отци на Църквата. Негови първи представители са Сергей Булгаков, Николай Бердяев, Мирра Лот-Бородина, Георгий Флоровски, архим. Киприан (Керн),

Георги Боев и п-р Данаил Игнатов / снимки от представянето на книгата: Олег Константинов

>> Владимир Лоски. А в Съветския съюз особено принос дава ученият-енциклопедист, инженер-физик и богослов, Павел Флоренски, който бива разстрелян от большевистическия режим през 1937 г.

Във втората половина на миналия век в международен план изпъкват авторитетни имена на православието като Йоан Зизиулас, Христос Янарас, еп. Калистос Уеър, преминал от Англиканската църква, Думитру Станилое, Оливие Клеман, Александър Шмеман. В България (покойните вече) преподаватели като Томю Коев, Николай Шиваров, Славчо Вълчанов, Радко Поптодоров представят подобаващо лице на Богословския факултет към СУ „Св. Климент Охридски“.

Философът Калин Янакиев и още трима негови колеги (Цочо Бояджиев, Владимир Градев и Георги Каприев) станаха известни с техните дискуссионни инициативи по целия спектър на духовна тематика, в частност във формата Професорско каре.

Иван Иванов

ФИЛОСОФСКО И ИДЕЙНО ОБКРЪЖЕНИЕ НА ЦЪРКВАТА В РАЗГЛЕЖДАНЯ ПЕРИОД

Църквата като цяло преминава през двадесети век в атмосфера на нарастваща враждебност или пренебрежение към нея, в условия на нарастваща секуларизация в т.нар. цивилизовани страни, в т.нар. модерна епоха. Модерната епоха възниква и се определя, според немския историк и богослов Ернст Трьолч, като продължение на процеси, наследени от Просвещението в края на XIX и началото на XX век. Тук трябва да отбележим, обаче, че по-късно през XX век се наблюдава бързо „ферментирание“ на тази култура, в процеси на тъй наречения *постмодернизъм*: *постмодерна философия* и *постмодерно изкуство*. Това се проявява в различни идейни течения като *феноменология*, *екзистенциализъм*, *структурализъм*, *аналитична философия*, *философия на езика*, *деконструктивизъм*, *философия на медиите* и *на техно-науките*.

п-р Благовест Николов

ЕКЗИСТЕНЦИАЛИЗЪМ С РАЗЛИЧНИ ЛИЦА

От всички философски течения, *екзистенциализмът* е това, от което богословите на XX век са били най-много повлияни. Екзистенциализмът може да се определи накратко и като философия, която поставя акцент на съществуването над същността. Съвременният екзистенциализъм се заражда още през XIX век, когато датският философ Сьорен Киркегор (1813-1855 г.) води борба за по-дълбоко и по-реалистично разбиране на човешкото съществуване. Като друг „баща“ на екзистенциализма се посочва руският писател Фьодор Достоевски.

През първата половина на XX век екзистенциализмът постепенно придобива нови лица, представени от различни мислители. Най-изявените са личности като Мартин Хайдегер, Карл Ясперс, религиозният екзистенциалист Мартин Бубер, атеистът Жан-Пол Сартр. В категорията „екзистенциалисти“ се вписват и имена на философи, които едновременно развиват нови философски направления като Еманюел Левинас, Морис Мерло-Понти и протестантът Пол Рикьор.

Още от ранна възраст Мартин Хайдегер (1889-1976 г.) си задава въпроси като: „Защо изобщо нещо съществува, а не – просто нищо?“ Тези въпроси остават в сърцевината на неговата мисъл. Най-забележителното му съчинение е *Битие и Време* (*Sein und Zeit*), издадено през 1926 г. Хайдегер представя и едно ново разбиране за самоличност. Според него това, което ни формира като личности, е, че ние *ставаме* себе си единствено чрез нашите отношения със света. Някои християнски мислители поемат това определение, като го доразвиват по-точно по следния начин: „Ние *ставаме* себе си в нашите отношения с Христос.“

Еманюел Левинас (1906-1995 г.) е френски философ, роден в Литва, в ортодоксално еврейско семейство. За Левинас началото на философията е етиката. Неговата етика се фокусира в лицето на другия. От тук следва и неговият „месиянски призив“: „Ние сме *зложници* на лицето у ближния.“

Еманюел Левинас несъмнено е бил повлиян от учението на юдейските равини след разрушаването на Йерусалимския храм, че пророческите книги (и по-специално Исая 53 глава) поставят целия Израил в положението на страдащия Господен служител и Месия.

Пол Рикьор (1913-2005 г.) има принос и за развитието на философската херменевтика, както и за редица други направления

Маргарита Алексиева

като феноменологията и структурализма. Специално внимание заслужава един негов сборник от статии, хроники и есета, събрани под общо заглавие *На границите на философията*. Той изтъква, че съществува един свят от чувства и отношения, които могат да се нарекат „религиозни“. На тези чувства съответстват фундаментални отношения, които могат да бъдат поставени под общото заглавие на *молитвата*. Трябва да отличим в тях структурата на *призив-отговор* от тази на *въпрос-отговор*. Молитвата в този ред на мисли би трябвало да се разбира като обръщане към един Друг, *Който е предизвикал съзнанието и е източникът на призива*.

Рикьор казва открито: „Именуването на Бога е намерило място в текстове, които моето слушане е предпочело... Ако казваме, че Бог, Когото не можем да познаем, се направи познат в Исус Христос, това твърдение има смисъл, само ако изповядваме Исус като Бог и като човек... Всичко започва, в определен смисъл, с Кръста и с Възкресението... Възкресението не може да се разбира, освен като освободителен акт на Бога и като предхождащо възкресението на всички хора.“

Дякон Георги Славов

Пастир Ламбри Мишков (1906-1987 г.) издава *Философия на вярата*, малко преди да бъде арестуван, изтезаван и лишен от свобода от комунистическия режим за дълги години. Той нарича пророци като Исая, Йеремиа и Амос „философи на историята“. В техния светоглед ясно изпъкват две неща: първо, че човешкият живот като индивидуална и колективна проява се движи към определена цел; и второ, че Бог, Творецът на всемира, ръководи това прогресивно развитие.

Творецът на света неизменно напътства живота на народите и на отделните човешки същества с определена цел: строежът на Небесното царство. □

Издигането, освещаването и историческата съдба на катедралната църква „Св. София“ в Константинопол

п-р Данаил Игнатов

След като император Константин Велики премества властовия център на Римската империя в града, приел неговото име – Константинопол, град Рим изпада в състояние на несигурно политическо съществуване, със статут на столица на Западна римска империя. Но в последната четвърт на V век сл. Хр. „Вечният град“ пада под ударите на няколко вълни от нападения и ограбване от варварски племена до окончателното му покоряване от варварина Одоакър през 476 г. Тази дата може да се приеме като край на античния период на Римската империя и нейното навлизане в Средновековието, което се свързва и с ново име: Византия. Земите, които Византия наследява, са също обект на варварски нападения, но владетелите, които стоят на имперския трон, успяват да се справят или да ги ограничат по-успешно. Такива са Лъв I, Зинон, Анастасий I, Юстин. Последният бил здрав, природно интелигентен и амбициозен като военачалник, но останал необразован и дори неграмотен. Той бързо преценил, че трябва да намери верен помощник в държавните дела с много по-добро образование, и открил такъв в лицето на своя племенник Юстиниан.

Юстиниан наследява официално трона след смъртта на вуйчо си през 527 г. и управлява до 565 г. Освен че се отличава с високо образование, в личния си живот новият император води строг аскетичен живот. Дори и по време на пости, той продължава да работи по държавните дела, а също така се занимава с поезия, музика, архитектура, право, философия и богословие. На него дължим, например, съчинението *Новели*, което третира организацията на Църквата. Изборът на епископите е предоставен на събрание от свещеници и видни граждани, техният избор се одобрява от съответните митрополити, митрополитите се избират от патриарх, а изборът на патриарх остава като право на императора. Така се утвърждава моделът на *цезаропатизъм от византийски тип*. Юстиниан признава правото на римския папа като първи предстоятел на Църквата, а след него по значение се определят Константинополският, Александрийският, Антиохийският и Йерусалимският патриарси. Тези и други разпоредби относно Църквата са събрани и редактирани от константинополския патриарх Йоан Схоластик в сборник под името *Номоканон*¹. Същият предизвиква провеждането на Пети вселенски събор през 553 г. Предприема най-последователно и строго преследване на остатъците от езическото в империята. С такава цел закрива и Атинския университет, „сетното прибежище на езическата философия“.

Юстиниан предприема грандиозни строителни работи за укрепване на отбранителната система на държавата. Но неговата слава като строител е свързана повече с построяването на църквата Света София в Константинопол. Никога преди него никой не е виждал подобно архитектурно творение. Строителството започва през месец февруари 532 г. и

Църквата „Света София“ днес / източник: Wikipedia

е поверено на майсторите Артемий от Талес и Исидор от Милет. Макар че не са професионални архитекти, императорът им възлага тази задача, защото познава уменията им в строителството на фортификационни съоръжения. Известно е, че те използват математически пресмятания и това им позволява да изчерпят напълно възможностите на една конструкция, за да я превърнат в творение на изящество и красота. Понеже централният купол на църквата е поставен на пръстен от близко поставени прозоречни отвори, тя се изпълва със светлина и внушение за безкрайност. А началото на строежа е поставено чрез дълбоко вкопаване на основите му в земята и заливането им с олово, с което се армира конструкцията. Императорът не жали средства, за да постигне изпълнението на храма в пълния му блясък. По някои сведения той влага в него 23 милиона златни солиди, което е еквивалентно на стотици милиони долара. В строителството участват около 10 000 работници. За да осигури допълнителни средства за вътрешната украса, императорът издава декрет, съгласно който от всички областни управители се изисква да свалят украсите от намиращите се в подвластните им територии езически храмове от Античността и да ги изпратят в Константинопол. Така от Рим се доставят мраморни порфирни колони, капители от зелен мрамор – от Ефес, злато и сребро – от Балканите, слонова кост, скъпоценни камъни и сандалово дърво от най-отдалечени владения на империята². Хронисти описват момента, когато той идва да инспектира довършената сграда преди нейното освещаване. Юстиниан влиза и за дълго време запазва мълчание. След това се провиква: „Соломоне, надминах те!“.

На 27 декември 537 г. патриарх Минас извършва освещаването на храма Света София: храм на Светата Божия Премъдрост. Церемонията се изпълнява с участието на 500 църковни служители. Това включва 80 свещеници, 150 дякони, 40 дякониси, 60 помощник-дякони, 160 четци, 25 певци и 75 вратари.³

През вековете храмът Света София споделя изпитанията от политически и природни катаклизми, на които е подложена Византийската империя. Но най-трагичният момент настъпва в следобед на 29 май 1453 г., когато войските на султан Мехмед II нахлуват в Константинопол. Зад вратите на храма се укриват стотици жени, деца и старци. Тежките му врати са разбити и при последвалите събития част от хората са избити, а друга част – продадени в робство. Храмът е превърнат в джамия, която обаче запазва името си – Аяя София, съобразно ислямското разбиране на това понятие.

„Аяя София“ изпълнява функцията си на джамия до политическия край на Османската империя. През 1935 година, в безпрецедентен акт на уважение към миналото на сградата, президентът на Турция Мустафа Кемал Атаатюрк издава декрет, с който превръща „Света София“ в музей⁴. Съвсем наскоро, въпреки протестите на световната културна общност, президентът Ердоган възстанови статута на сградата като място на мюсюлманско религиозно поклонение. ▢

¹ Вж. Петър Мутафчиев, Лекции по история на Византия, т. I (Анубус), 155-156; 161, 226-227 с.

² <https://bulgarianhistory.org/sveta-sofia/>

³ Dan Graves, Consecration of Hagia Sophia (MSL 2010 May, Christianity.com).

⁴ <https://bulgarianhistory.org/sveta-sofia/>

Преди 150 години Лондон е наелектризиран с нов разказ за потоп¹

Таня Монова

Подрастващият Джордж Смит бил приет на обучение във фирма, която изпълнявала поръчки за гравюри върху мед. След няколко години дошла поръчка да се гравират табличите, приложени към монографията на известния английски изтоковед Хенри Раулинсън, който се опитвал да разшифрова клинописните знаци върху плочки, оставени от жителите на Двуречието: асирийци и вавилонци. Смит започнал да гравира знаците, разбираеми само за малък брой асиролози, и се заинтересувал от чудната плетеница от клиновидно писмо. Впоследствие любознателният юноша се увлякъл в разчитането на тази писменост и скоро постигнал големи успехи в дешифрирането на текстовете в „глинените книги“ на Асирия и Вавилония. След като публикувал няколко проникателни наблюдения, на 21-годишна възраст Джордж бил назначен за реставратор в Британския музей.

Така се натъкнал на очарователна находка от миналото – когато подреждал поредния фрагмент на отломките от плочки, покрити с клинописни знаци, Смит открил за свое най-голямо изумление следния текст:

*В планината Ницир своя кораб закотвих,
Ден първи и втори планината Ницир
Държи кораба здраво – не се и полюшва...
Ден пети и шести планината Ницир
Държи кораба здраво – не се и полюшва.
Когато проблесна седмото утро,
гълб изнесох и го пуснах да хвъркне.
Отлетя и изчезна, но скоро се върна:
Не намери суша, на която да кацне.²*

В древния текст, изписан върху „страницата“ на глинена книга, се говорело за Потоп! Смит започнал да търси продължението на разказа сред фрагментите, изпратени от разкопките в Ниневия, но напразно. Това бил единственият фрагмент – продължението липсвало. В доклад, прочетен пред Дружеството по библейска археология в Лондон на 3 декември 1872 г., Джордж Смит обявил откритието на история за потоп, подобна на историята за Ной в Библията, но различна в някои подробности.

Лондонското общество било наелектризирано! Таймс предложил голяма награда за всеки, който успее да изнамери липсващите плочки.

Джордж Смит се възползвал от шанса. Мислел, че знае приблизително къде в Ниневия са намерени оригиналните части. Оттам започнал да копае. Невероятно, сред хилядите плочки, разпръснати в руините, той намерил липсващите парчета за кратко време! Той също така намерил гълбг списък на древни царе.

Историята за Потопа е само част от ранна поезия, известна като „Епосът за Гилгамеш“³. Според този епос Гилгамеш е безпощаден цар. За да го укротят, недоволните му поданици налагат един силен мъж. Гилгамеш и неговият враг се бият

наравно, след което стават близки приятели. Но когато приятелят умира от ужасна болест, Гилгамеш тръгва да търси тайната на безсмъртието.

Плочка V от Епос за Гилгамеш / източник: brewminate.com

В търсене на безсмъртието героят отива при стария Утнапиштим – единственият от човешкия род, който се е спасил от световния потоп. Възрастният Утнапиштим разказва на Гилгамеш историята за Потопа. Боговете, начело със страшния Енлил, се събрали на съвет и решили да изпратят потоп на човешкия род. Проявяващият благоволение към хората бог Еа открива насън на Утнапиштим решението на боговете и му повелява:

*Ти, шурипакиецо, син на Убар-Туту,
Събори колибите, построй кораб!
Презри богатството! Живота спасявай!
Вземи по седмина зад всяка презграда –
Корабът, който ще сглобим, нека има
четири ъгла и четири борда,
ширината му да бъде на дължината му равна
и като океана покрий го със стряха!*

След това кара семейството си да влезе и затваря вратата. Точно там срещаме разлика от библейския разказ, тъй като в книгата Битие Бог затваря вратата на ковчега.

*Натоварих го с всичко, каквото имах.
Натоварих го с всичкото сребро, което имах.
Натоварих го с всичкото злато, което имах.
Натоварих го с всичките мои домашни животни.
Качих на кораба и мойто семейство,
рода си целия и зверовете степни.*

В предсказаното от боговете време – в зори – се изсипва „порой от леща“, а „щом се мръкна – изля се порой от пшеница“; времето навън е такова, че „бе страшно да гледаш“:

*И всичко светло в мрак се превърна,
земята се пропука, сякаш бе стомна.
Зафуча отначало южният вятър –
връхлетя бързо, планините удави,
с вълни като воини догонваше хората.*

Историята на Утнапиштим казва, че ваяло шест дни; Библията, четиридесет. След като водите се оттеглили, Утнапиштим описва как той пуска гълб, лястовица и врана. В Библията Ной пуска гълб и гарван. Утнапиштим напуска планината Ницир и прави жертвоприношение на боговете. И боговете го правят безсмъртен.

Веднага противниците на Библията се възползвали от историята като доказателство, че Библията греша. Разсъжденията им, обаче, съдържат сериозни недостатъци. Вместо опровержение на Потопа, тук има независимо потвърждение. (Днес са известни над 200 разказа за Потопа от цял свят.) Доказателствата сочат, че Мойсей е написал разказа за Потопа в Битие въз основа на древно събитие; текстът за Гилгамеш и Потопа обаче изглежда по-скоро като силно митологизирана версия на същото историческо събитие. Знаем това, защото оттогава са открити няколко версии на това произведение, които се различават значително една от друга. Древните писари твърдят, че повествованието за подвизите на Гилгамеш е записано върху 12 плочки, по 300 реда във всяка плочка – на всяка плочка по една песен. Разказът за Потопа е на единадесетата плочка. В академичната и шумерската литература темите за Гилгамеш са разработени в редица героични епоси. Първият академичен вариант (началото на второто хилядолетие пр. Хр.) е дело на поет; автор на втория вариант е урукският писар Син-леки-унини (11 плочки); класическият и най-добре запазен вариант е ниневийският, на 12 плочки.

Относно факта на събитието, което описват двата разказа, те могат да се съпоставят. Но „Епосът на Гилгамеш“ е историята на един самохвалко, който се възвисява, борейки се дори с боговете, след като една богиня се влюбва в него. Битие, напротив, разказва историята на хора, облагодетелствани от Божията милост, въпреки Неговата присъда над греховното човечество, защото са се подчинили на Неговите заповеди и са приели с вяра Неговите обещания. ▢

¹ По материали от книгата на А. Кондратов *Великият потоп* (Наука и изкуство, София, 1985) и www.christianity.com.

² Преводът на стиховете от *Епос на Гилгамеш* е на Георги Крумов.

³ *Гилгамеш* е бил историческа личност, цар на южно-месопотамския град Урук (днес Варка) около XXVII век пр. Хр.

Защо да вярвам на Библията?¹

Библията не само вдъхновява, а и обяснява живота и Бога. Тя не дава отговор на всички въпроси, които бихме имали, но отговаря на достатъчна част от тях. Показва как да водим смислен живот и как да се отнасяме към околните с благодат. Настърчава ни да разчитаме на Бога за сила, напътствие и да се радваме на любовта Му към нас. Но най-вече тя ни показва как да имаме вечен живот.

Много различни доказателства подкрепят историческата точност на Библията, както и твърдението ѝ, че е вдъхновена от Бога. Ето няколко причини защо ѝ да се доверяваме.

АРХЕОЛОГИЯТА ПОТВЪРЖДАВА ИСТОРИЧЕСКАТА ТОЧНОСТ НА БИБЛИЯТА

Археолозите постоянно откриват имената на държавни служители, царе, градове и празници, споменати в Библията – дори когато историците са смятали, че такива хора или места не съществуват. Например Евангелието на Йоан разказва как Исус изцелява куц човек при къпалнята Витесда. Споменават се нейните пет притвора (пътеки), водещи до нея. Учениците не смятали, че къпалнята е съществувала, докато археолози не я открили на 12 метра под земята, цялата с петте ѝ притвора.²

В Библията има огромно количество исторически детайли и не всичко, споменато там, е удостоверявано с помощта на археологията. Въпреки това, нито една археологическа находка не е в противоречие със записаното в нея.³ Много от древните места, споменати от Лука в новозаветната книга Деяния на апостолите, са идентифицирани чрез археологията. Лука безпогрешно споменава общо 32 географски и административни територии, 54 града и девет острова.

Археологията също така опровергава редица необосновани теории за Библията. Например днес в някои университети се преподава, че Мойсей не би могъл да напише Петокунието, защото по това време не е съществувала писменост. Но археолозите откриват т.нар. Законник на Хамурапи⁴. Изписан е с клиновидни знаци и съдържа подробно законите на едноименния цар. Този текст предхожда писанията на Мойсей поне с два-три века.

ТЕКСТЪТ НА БИБЛИЯТА ДНЕС Е СЪЩИЯТ, КАКТО КОГАТО Е БИЛ НАПИСАН

Някои хора смятат, че Библията е прежеждана „толкова много пъти“, че няма как текстът да не се е изопачил междувременно. Днес обаче разполагаме с достатъчен брой преводи, направени директно от оригиналните гръцки, староеврейски и арамейски текстове, въз основа на хиляди ръкописи от древността.

Достоверността на Стария завет се потвърждава и от археологическо откритие през 1947 г., когато край днешния Западен бряг в Израел са открити *Ръкописите от Мъртво море*. Те съдържат текстове от Стария завет, по-стари с 1000 години от всички ръкописи, намерени към онзи момент. При сравнение с последните е установено сходство на 99,5%. Останалите 0,5% се дължат на дребни правописни грешки или разлики в структурата на изреченията, без изменение в смисъла им.

А Новият завет от своя страна е най-надеждният древен документ на човечеството. Написан е в интервала 50–100 г. сл. Хр. и до днес са запазени над 5000 древни копия, написани в рамките на 50–225 години след оригиналите. Освен това, когато става въпрос за Писанието, книжниците (монаси) са били педантични в копирането на оригинални ръкописи. Те проверявали и препроверявали текстовете, за да са сигурни, че напълно си съвпадат.

Малко са хората, които се съмняват в произведението на Платон *Държавата*. То е класика, написана около 380 г. пр. Хр. Най-ранните запазени копия от него датират от 900 г. сл. Хр., тоест 1300 години по-късно от написването му. И са едва седем на брой.

ОЩЕ ПРИЧИНИ ДА ВЯРВАМЕ НА ЕВАНГЕЛСКИТЕ СВИДЕТЕЛСТВА ЗА ИСУС

Четирима от авторите на Новия завет са написали биография за живота на Исус. Това са четирите Евангелия, първите четири книги в Новия завет. Когато се опитват да разберат дали една биография е надеждна, историците питат: „Колко други източници дават същите сведения за този човек?“

Древноеврейски свитък и съвременно издание на Библията / източник: patternsforevidence.com

Две от евангелските биографии са написани от апостолите Матей и Йоан – хора, които познават Исус лично и пътуват с Него в продължение на повече от три години. Другите две са дело на Марк и Лука, близки сътрудници на апостолите. Тези автори са имали пряк достъп до фактите, които описват. По това време все още е имало живи очевидци, които лично са слушали думите на Исус и са виждали са как изцелява хората и върши чудеса.

Всяко от Евангелията се чете като описание на сведения и факти, избрани и представени от гледната точка на автора. Те са самостоятелно написани, но повествованията им са в пълно съгласие и взаимно се допълват.

В ранните години след смъртта и възкресението на Исус няма явна необходимост от писмени биографии за Него. Хората, живеещи в района на Йерусалим, са били свидетели на живота Му и са били добре запознати с Неговите поучения и дела. Когато обаче Благовестието за Исус се разпространява извън Йерусалим и очевидците вече не са достъпни, се появява нужда от писмени свидетелства, за да научат и останалите за живота и служението на Исус.

КАК СА БИЛИ ОПРЕДЕЛЕНИ КНИГИТЕ НА НОВИЯ ЗАВЕТ?

Ранната църква приема новозаветните текстове почти веднага след написването им. Авторите на четирите Евангелия са познати на Исус или Негови близки последователи – хора, на които Той е поверил ръководството на ранната църква. Другите новозаветни писатели

също имат непосредствена връзка с Исус: Яков и Юда са кръвни братя на Исус, които първоначално не вярват в Него. Петър е един от дванайсетте апостоли. Павел в началото е яроsten противник на християнството и член на религиозната управляваща класа, но става ревностен последовател на Исус, убеден, че Той е възкръснал от мъртвите.

Около едно-две столетия по-късно се появяват и други книги, които имитират четирите Евангелия. Тогава ранната църква бързо се ориентира, че те не са автентични. Например, т.нар. „Евангелие на Юда“ е съчинено от гностическа секта около 130–170 г. сл. Хр., дълго след смъртта на самия апостол Юда. „Евангелието на Тома“, датирано около 140 г. сл. Хр., е друг пример за фалшиво писание, неправилно носещо името на апостола. Тези и други гностически текстове са в противоречие с познатото учение на Исус и на Стария завет, често съдържат исторически и географски грешки и изкривяват правдата на Божието слово.

ИСТОРИЦИ ПОТВЪРЖДАВАТ ТОВА, КОЕТО БИБЛИЯТА КАЗВА ЗА ИСУС

Редица древни историци потвърждават библейските свидетелства за живота на Исус и Неговите последователи.

Корнелий Тацит (55–120 г. сл. Хр.), историк от римско време, е смятан за един от най-точните хроникъри на древния свят. Според него римският император Нерон „е причинил най-изтънчените мъчения на една класа хора... наречени християни“. На друго място добавя: „Христос, по когото се именуват, претърпял прекомерно наказание по време на царуването на Тиберий, в ръцете на един от нашите прокуратори, Понтий Пилат.“ Светоний, Плиний Млади и Талус също са писали за християнското богослужение и за гоненията, в съответствие с Новия завет.

От своя страна, еврейският историк Йосиф Флавий (38–100 г. сл. Хр.) разказва за Исус в произведението си *Юдейски древности*. От него научаваме: „Исус бил мъдър човек, направил изненадващи подвизи, поучавал много хора, придобил последователи измежду юдеи и гърци, смятан е за Месията, бил обвинен от еврейските водачи, бил осъден да бъде разпънат от Пилат и се смята, че е възкръснал.“

Дори еврейският Талмуд, който не е присъствен към Исус, потвърждава основните събития от живота Му. От него научаваме: „Исус бил заченат извън брака, събирал ученици, изказал богохулни твърдения за себе си и вършел чудеса, но тези чудеса се приписват на магьосничество, а не на Бога.“

Така древни историци (евреи, гърци и римляни) потвърждават основни събития, които са представени в Новия завет, въпреки че не вярват в Христос.

ИМА ЛИ ЗНАЧЕНИЕ ДАЛИ ИСУС НАИСТИНА Е НАПРАВИЛ И КАЗАЛ ТОВА, КОЕТО ПИШЕ В ЕВАНГЕЛИЯТА?

Дали Новият завет е вярно, надеждно представяне на Исус? Категорично! Можем да се доверим на този древен документ, понеже има огромна фактологична подкрепа. Археологията потвърждава автентичността на четирите евангелски текста, тъй като те са в пълно съгласие помежду си, тъй като запазването на многобройни копия от тях е забележително събитие в историята на писмеността и тъй като преводите им се характеризират с изключителна точност. Всичко това ни дава солидни основания да вярваме, че това, което четем днес в Библията, е същото, което са преживели и описали истинските ѝ автори. □

¹ Текстът е заимстван от *EveryStudent.bg*, с допълнения.

² Лий Стробъл, *Случаят Христос* (Нов човек, 2022).

³ Известният еврейски археолог Нелсън Глок пише: „Може категорично да се заяви, че никое археологическо откритие никога не е противоречало на съответната библейска препратка.“. Б.р.

⁴ Текстът на *Законите на цар Хамурапи* е намерен гравиран на базалтов стълб, при разкопки от френски екип в Суза (Елам) през 1901 г. Обикновено се датират към първата половина на XVIII век пр. Хр.

Руско мисионерско общество

Отдел за молитвени служения за Русия

Най-малочисленият ще стане хиляда,
и най-малкият – силен народ.
Аз, Господ, ще ускоря това на времето му.
Исаия 60:22

**Скъпи молитвени приятели,
Приветстваме ви в името на Господ
Исус Христос!**

Бог да ви благослови изобилно! Поздравяваме ви с настъпващото Рождество Христово и с Новата 1931 година, с пожелание Господ да ви дари с много щастие!

Това е първото предисловие към моето писмо. Но това не е всичко... Ето и второ!

Нека ви кажа, че така напечатано, писмото... не е просто парче хартия, а истинско писмо за вас. Писмо, което можете да разгърнете пред себе си и както цар Езекия молил Господа в 4 Царе 19:14-37, така постъпете и вие, когато ще се молите за Русия. А ето, вече пристъпвам към истинското изложение на писмото.

Моля ви сега мислено да погледнете в една затворническа килия в Москва и само да намекна, че това, което ще видите там, няма да сте в състояние да издържите много дълго.

Ето ви килия, изградена да побере 18 души, но се заема от осемдесет и двама. Температурата достига до около 40°. Прозорецът никога не се отваря. Централното отопление постоянно работи. Отпред, откъм входа на килията, се изгарят отпадъците и боклуците на целия затвор и те горят в продължение на четири часа. Менюто на храната е следното: закуска – парче черен хляб и вода. Обяд – супа: във вода накисват две лъжици ечемичени ядки за осем човека и всичко това после заливат с вода. Ако има месо в супата, дори китаец биха отказали да го ядат, понеже е приготвено от вонящо гнило говеждо. Вечеря – течна ечемичена кашица. И тази храна е ден след ден, от началото на годината до края.

И ето, виждаме благочестив евреин, тържествено благодарящ на Бога за храната. А когато го питат: „Защо благодарите за такава отворителна храна?“, той спокойно отговаря: „Благодарен съм за нея. Моят брат в Сибир и това не получава.“ Нощем заключените в килията могат да спят само на една страна, защото нямат възможност да легнат по гръб. Болни, здрави, туберкулозни и прочее, всички лежат заедно хълбок до хълбок. Не дават нищо за четене и всички чакат, чака... оглеждат се и чака... какво? Смърт... избавление... или...? Никога не се мият... Никаква смяна на бельо или грехи! У един затворник случайно останали в джоба две носни кърпи и в продължение на 5 месеца и половина едната му служела за изтриване на лицето, а другата за нос. Всички затворници са длъжни да понасят своята участ мълчаливо

През далечната 1931 г. в навечерието на Рождество Христово, неизвестната за нас М. Л. Врейденбеч приканва в едно свое лично послание българи и руснаци горещо да се застъпят в молитва за Русия. Колко актуална изглежда тази покана днес, 91 години по-късно! Въпреки агресията и демонстрацията на физическа сила, в духовно отношение руската държава отново напомня на болник, който се нуждае от лечение и възстановяване. Това писмо, малко случайно изровено от архивите (на Евангелската църква в Панагюрище), не само ни връща в миналото на Русия, но и изненадващо кореспондира с нейното настояще.

Препечатваме го с незначителни съкращения, в превод на **Емил Марков**.

и с „усмивка“. Между тях са насадени шпиони, за да следят за революционни мисли по изражението на лицето, ако не забележат нещо друго. Така всички трябва да се усмихват и да показват своето възхищение от Съветския рай по всякакъв начин. И на никого да не се доверяват!

Методите за предизвикване на признание са ужасни... Поставят на колене в студена вода, докато треперещото тяло замръзне и то е почти мъртво. Тогава вземат щателни мерки да го върнат към живот, за да го подложат отново на мъчения.

Каква ужасяваща мистерия представлява сама по себе си Русия!!!

А сега прочетете какво казва един, който е преживял всичко това и оцелял: „Една истинска усърдна молитва ще помогне на Русия повече от натоварен параход с храна!“

Скъпи приятели! Сигурна съм, че една такава фраза ще ви накара да паднете ничком пред Бога и да молите: „Господи, научи ни да се молим за измъчената от грех Русия!“ Нима няма с радост да натоварите цял кораб с храна за умиращи от глад руснаци? Разбира се, вие бихте го направили! И ако една молитва се смята за по-важна от натоварен кораб, тогава молете се!

Спомнете си разказа как четирима души носеха болен човек, който не можеше да ходи сам. Неговите безименни приятели имали вяра, любов и смелост заради него и не се спрели, докато не положили болния при нозете на Исус.

Русия сега представлява по себе си страдание, безпомощно умиращо същество... Затвори, гъмжащи с нещастни жертви. Следствени отделения, препълнени с тълпи от страдащи. Сълзи и кръв се изливат в неспирен поток... Цели 68% от населението е заразено със сифилис. Подрастващото население е потопено в атеизъм и сатанизъм. И това болно същество – Русия, не може да си помогне. Но има други, които се молят за нея и всички те държат краищата на чаршафа, в който е легнал болният. Брат, сестра, не пускай своя връх от чаршафа, но се хвани за него с всичката си сила, за да отнесем тази болна Русия при изцелителните нозе на нашия Исус. Той ще извърши всичко необходимо!

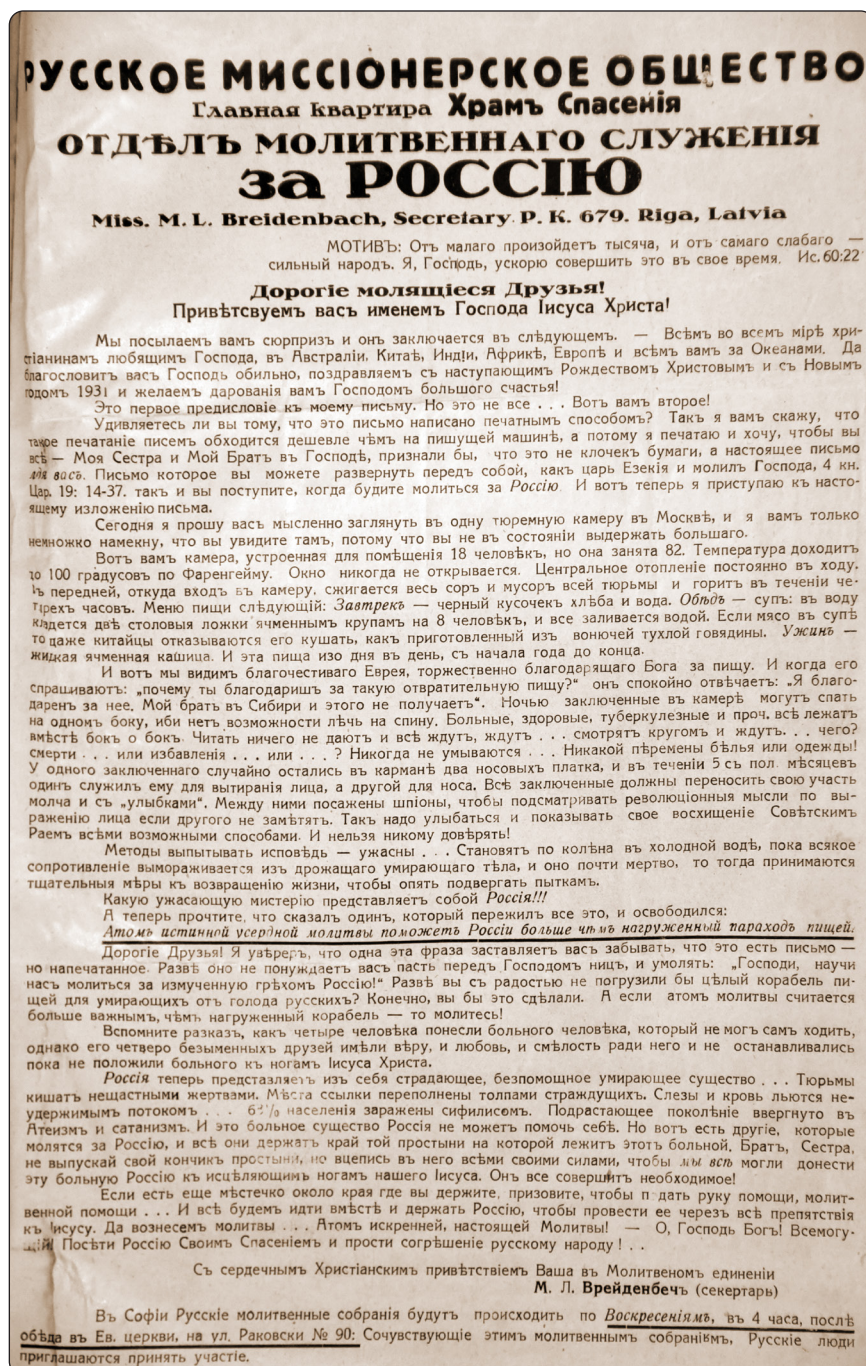
Ако има още местенце около края, който вие държите, призовете и други да погледат ръка за помощ, молитвена помощ... И всички ще вървим заедно и ще държим Русия, за да я пренесем през всички препятствия при Исус. Да издигнем молитви... Едни искрени и истински молитви!

О, всемогъщи Боже! Посети Русия с могъщото Си спасение и прости греховете на руския народ!

Със сърдечен християнски поздрав, ваша в молитвено единение:
М. Л. Врейденбеч (секретар)

Бележка:

В София молитвените събрания ще се провеждат в неделя, в 16 часа следобед, в Евангелската църква на ул. „Раковски“ 90. Съчувстващите на тези молитвени събрания руски хора са поканени да вземат участие (декември 1931 г.). □

Разводът

Цвете Куличева

През изминаващата година на страниците на Зорница разгледахме в какво се състои стабилният християнски брак: какво означава принципът младоженците да се отделият от родителите си; как помежду им да се изгражда взаимност и привързване; какво означава двамата да станат „една плът“. Спряхме се на важния въпрос как да изберем брачния си партньор. Обсъдихме и как да градим библейска връзка, така че в рамките на брака да има духовно и душевно единство. Поговорихме и за разрешаването на конфликти в семейството. В този последен за годината материал ще споделим някои размисли за развода.

Доскоро темата за развода не стоеше пред християните. Причината бе, че Божиите чада спазваха Божиите наредби, подчиняваха се на Словото, имаха страх от Бога – и Той им даваше здрави семейства. Мнозина обаче днес възприемат като остаряла библейската истина, че бракът е свещен съюз между мъж и жена за цял живот – „докато смъртта ги раздели“. Когато се венчават, младите хора действително изговарят този обет. Но впоследствие житейски бури връхлитат семейството, любовта започва да поохладнява и мнозина забравят дадената дума.

Сатана успява да наруши хармонията още в първия брак на земята – между Адам и Ева. След Грехопадението между двамата настъпва някакво отчуждение и те инстинктивно си съшиват препаски от смокинови листа (Бит. 3:7). А после взаимно се обвиняват пред Бога за случилото се: „Жената, която си ми дал за другарка, тя ми даде от дървото и ядох“ (Бит. 3:12 ст.). На по-дълбоко равнище обаче е нарушена и връзката им с Бога. Затова Бог ги изпъжда от Едемската градина.

Сред проклятията, които получават поради Грехопадението, са това, че жената ще има мъки в бременността и раждането, мъжът ще си изкарва хляба с пот на челото, а земята ще произвежда тръни и бодили. Но най-страшното е, че в този момент и смъртта влиза в историята.

От тогава до сега Сатана не престава да атакува семейството – най-ценната и най-древна институция на земята. Нека не си правим илюзии, че сме силни и недостъпни. Сатана е изключително хитър. Първо ползва нашите сетива и чувства. Напранва ни мисли и желания против волята ни. Словото ни предупреждава: „Сърцето е измамливо повече от всичко и е страшно болно. Кой може да го познае?“ (Йер. 17:9).

Ако ние не се борим и не се освобождаваме навреме от подобни мисли или желания, те ще пускат корени и това ще е много застрашаващо. Ако не се освободим от напранчиви мисли и желания, ние всъщност ги подхранваме още повече! Исус казва: „Чули сте, че е било казано: „Не прелюбодействай.“ Но аз ви казвам, че всеки, който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си“ (Мат. 5:27-28). С други думи, пожеланието е грях.

Но ние пожелаваме не само с очите си. Неприличните, похотливи приказки и вицове, както и порнографията също са средства на Сатана. Със следните хиперболични думи Исус показва колко сериозно е всичко това: „Ако дяното ти око те съблазнява, извади го и го хвърли, защото по-добре е за тебе да погине една от телесните ти части, а не цялото ти тяло да бъде хвърлено в пъкъл. И ако дяната ти ръка те съблазнява, отсечи я и я хвърли, защото по-добре е за тебе да погине една от телесните ти части, а не цялото ти тяло да отиде в пъкъл“ (Мат. 5:29-30).

Щом през погледа на мъжа се развива страст, тогава какво би следвало да е поведението на жената? Какво да кажем тук за предизвикателното облекло, за съблазняващото държане, за подмамващите погледи и приказки? Все уловки от Сатана към мъжа. В това отношение Божието слово изисква жената да проявява скромност и целомъдрост. Защо по-рано в същата проповед Христос казва, че „чистите по сърце“ са блажени? Отговорът е в същия стих: „Защото те ще видят Бога“ (8 ст.). Чистотата във и извън брака е задължителна за двамата съпрузи. Това е прекрасна профилактика срещу развода.

Често пъти се случва мъж и жена от различни семейства да се сближат интелектуално, а вследствие от това да възникне и емоционална близост. А дали емоционалното сближаване е невинно? Ако не го обуздаем и оставим своевременно, то може да доведе до тежки последици. Да не говорим пък да го подхранваме безразсъдно. Емоционалната близост много лесно може да се превърне в плътска – а това на свой ред причинява силна болка, разстройва брака и лесно може да доведе до разпадането му. Трябва да сме изключително внимателни и дори донякъде крайни в стремежа да съхраним чистота в мисли, чувства, желания и държане.

Какво обаче представлява разводът? Дори хората от света, които не зачитат съвсем брака, изпитват някакъв страх от развода. Разпадането на едно семейство е плод на греха. Още чрез старозаветния пророк Малахия Бог ясно е заявил: „Аз мразя напускане“ (Мал. 2:16). Апостол Павел пише: „На женените заръчвам, и то не аз, а Господ: Жена да не оставя мъжа си (но ако го остави, нека остане неомъжена или нека се помири с мъжа си) и мъж да не напуска жена си“ (I Кор. 7:10-11). Тази заповед е от Господа.

Казахме, че в брака съпрузите стават „едно цяло“. В този смисъл разводът не е просто разделяне на двама души. Той е разкъсване на нещо цяло. Малко по-рано в гореспомнатия пасаж пророк Малахия пише: „Не направи ли Той двамата един човек, ако и да имаше още от духа на живота?“ (Мал. 2:15). Бог планира брака да бъде взаимоотношение за цял живот. Не за част от него, не за известно време, а „докато смъртта ги раздели“. Разводът е нарушение на Божия замисъл. В предишния 14 стих Малахия използва думата „завет“ за брачната връзка – а заветът не е нещо, което можем да нарушаваме.

Разводът е грях, защото нарушава обета между съпрузите, който те са дали един пред друг и заедно пред Бога. Грях е и спрямо децата, защото ги лишава от дом, от родители, от пълноценна семейна среда, където Бог е постановил да растат и да се възпитават във вярата.

В Стария завет виждаме как израиляните нарушават Божия закон в много отношения – включително и в областта на брака. Христос ясно казва, че това не е Божият замисъл за семейната връзка: „Отначало не е било така“ (Мат. 19:8). Очевидно разводът е урегулиран от закона, но не и одобрен. Когато питат Исус за развода, той отговаря с въпрос: „Не сте ли чели?“ (19:4) и ги насочва към първоначалното библейско учение за естеството на брака в книгата Битие 1:27 и 2:24. Съвсем явно Исус възприема тези два текста като божествена наредба за брака, която си остава валидна и днес. Когато

отбелязва, че „отначало не е било така“, Исус насочва вниманието ни към Едемската градина, където намираме Божиите инструкции за семейната връзка. Това е първата и последна наредба за брака. Тя важи за всички времена – включително и за нашите.

Освен това Исус прави важно уточнение: „Онова, което Бог е съчетал, човек да не го разлъчва“ (19:6). По този начин Той не само подчертава неразривността и непркосновеността на брака, но също така подчертава участието на Бога в брачния съюз. Божието присъствие е като печат върху заветната връзка. Мъжът и жената се женят по свой избор. Но след бракосъчетанието им Бог ги съединява, като превръща двамата в едно цяло. Единствено смъртта има правото да ги раздели. Всеки друг, който би гръзнал да разлъчва онова, което Бог е съединил, в действителност нарушава Божията воля за естеството на брака. А всяко нарушение на Божиите наредби е грях! В очите на Бога съпругът и съпругата са едно – и трябва да си останат едно до края на живота си. Ева е създадена за Адам за цял живот. Бог заръчва на Адам да остави всичко друго и да се прилепи към жена си до края на дните си. Същото се отнася и за Ева – както и за всеки човек, който встъпва в брак. Освен за лично благословение, Бог е замислил брака, за да изобразява вечно, чудно и любящо взаимоотношение между Христос и Църквата. А връзката между тях е вечна.

Когато Го питат, Христос дава само една основателна причина за развода: прелюбодейството (Мат. 19:8). Но означава ли това, че при прелюбодейство е задължително да се премине към развод? Какъв е духът на Божието слово? За всяко прегрешение е възможно да се даде прошка. Ако скърбим и се молим за всеки друг грях на нашите половинки, тогава какво да правим в случай на прелюбодейство? И тук също следва да се молим да скъсам с този грях, да се покаят и да се поправят. Ако съгрешилият измине тези стъпки, тогава би трябвало онеправданата страна да постъпи според Христовите принципи и да даде прошка. Самият Бог е готов да ни прости всеки грях – стига да застанем пред Него с покаяние. В Стария завет виждаме как Бог прощава на Давид и прелюбодейството. На нас също Той ни е простил немало грехове и ни е направил Свои чада. Не сме ли длъжни и ние тогава на свой ред да прощаваме? Божието слово ни съветва не само да дадем прошка, но и с любов да помогнем на съгрешилия да се отърси от греха. Много сила и любов се изисква за това. И по тази причина е важно да се молим Бог да ни помогне да простим и да помогнем за възстановяване на взаимоотношенията.

Апостол Павел пише и за една друга причина за развод: ако единият от двамата е повярвал, а другият е далеч от вярата и пожелае развод: „Ако невярващият напусне, нека напусне. В такива случаи братът или сестрата не са поробени под брачния закон. Бог обаче ни е призовал към мир“ (I Кор. 7:15). Павел е категоричен, че вярващият не трябва да напуска невярващата си половинка. Причината е, че той може да въздейства на брачния си партньор да се покае чрез своите молитви и своята обхода. „Защото откъде знаеш, жено, дали няма да спасиш мъжа си? Или откъде знаеш, мъжо, дали няма да спасиш жена си?“

И така, заключението е, че разводът е грях пред Бога и вярващият трябва да направи всичко възможно, за да запази брака си. □

(Следва.)

Ролята на мишките

Накратко за живота на Йозеф Мор

п-р Станислав Алексиев

Замисляли ли сте се някога каква може да бъде ролята на мишките в църковната ви сграда? Те сякаш не са известни с нищо друго, освен поради тях да бъдем наречени: „бедни като църковни мишки“. Но не винаги е така!

Според легендата, на 23 декември 1818 г., ден преди Бъдни вечер, помощник викарият на църква „Св. Николай“ в Оберндорф, Австрия, Йозеф Мор, открива, че меховете на органа са проядени от мишки и той не може да го използва за Рождествената служба. Изпадналият в ужас свещеник се чуди какво да направи, за да спаси богослужението, и му хрумва да напише една тържествена песен. Така и сторил. Почти на коляно, написва набързо кратка поема и отива в съседното градче, където живее неговият приятел, музикант, диригент и композитор Франц Грубер. Само след час той е готов с музиката и песента, предназначена да се изпълни с двама солисти, хор и китара, е сглобена.

Така, на 24 декември, на тържествено-то богослужение прозвучава известният днес по цял свят текст: „Тиха нощ, свята нощ/ Цяла земя е в тишина/ Виж Витлеемската светла звезда...“. Дали органът е бил просто повреден или прояден от мишки, църковният архив не дава сведения. Но всичко останало е вярно.

Дълго време се е смятало, че Тиха нощ е тиролска песен с неизвестен автор. Но днес двамата автори са известни, а самата песен отдавна е надхвърлила родните австрийски предели.

На 11 декември 2022 г. се навършват 230 години от рождението на автора на текста на песента: Йозеф Мор. Той е роден през 1792 г. в Залцбург. Баща му бил проидоха и дезертър от армията, който изоставил майка му преди раждането му. Като незаконно роден, Йозеф имал много проблеми още от най-ранното си детство. Но музикалният ръководител на Залцбургската катедрала го забелязва и му предлага не само да пее в църковния хор, но и да се насочи към музикално образование.

След като преминава през хоровете на университетската църква и Бенедиктинския манастир, пеейки и свирейки на виола, младият Мор завършва семинария и на 23-годишна възраст е ръкоположен за свещеник.

Той веднага започва да служи в различни църкви, като в периода на написването на Тиха нощ е установен в църквата в гр. Марианфар, Австрия.

Стъклопис в параклиса „Тиха нощ“ в Оберндорф, посветен на Йозеф Мор и несъществуващата днес църква „Св. Николай“. / източник: Wikipedia

Но има крехко здраве и е принуден да се върне в Оберндорф. Взима със себе си и текстовете на написаните от него поеми. Тогава открива повредата в органа и търси помощ от приятеля си Грубер за музика по неговите стихове.

Освен с този всеизвестен химн, Йозеф Мор остава в историята с написването и на други духовни песни. Но той ще се помни също така и със своята изключителна щедрост. Раздава голяма част от заплатата си за благотворителни нужди. Създава фонд за бедни деца, които иначе не могат да си позволят да ходят на училище. Освен това организира цяла система за обгрижване на възрастни хора. Самият той живее едва 55 години и умира, засегнат от тежко заболяване на дихателната система. Умира в пълна бедност и нищета – „беден като църковна мишка“. □

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ '2023! АБОНИРАЙТЕ СЕ!

Скъпи читатели на вестник **Зорница**,

Преди всичко, от името на редакционната колегия на **Зорница** държим да изразим пред вас своята най-дълбока благодарност за проявеното доверие! Изминаващата 2022 година не бе никак лека за мнозина от нас. Усетихме го в най-различни отношения. Всеки от нас преминава през изпитания – а в значителна степен именно това бе причината и за забавянето на летните броеве от любимия ни вестник. Приемете извинения от името на редакционната колегия за тези закъснения, както и нашата признателност за широкото сърце, с което се свързвате с нас и изразявате подкрепата си! Искрено го оценяваме.

Понастоящем **Зорница** има около 900 абонати, а наред с това се разпространява в редица църкви и книжарници. Помогнете ни и през новата 2023 година не само да запазим абонатите си, но и дори да ги увеличим. Разчитаме на подкрепата на всеки един, който милее за вестника и намира духовен смисъл да помага било с разпространение, било с молитва, било с финансови дарения.

Благодарим на Бога за вас, скъпи приятели!

ГРУПОВ АБОНАМЕНТ

За групов целогодишен абонамент се свържете с редакцията на имейл vestnik.zornitsa@gmail.com или на телефон: **0892-250-517**.
Както и през предишни години, ние се ослямяме на доброволци, които да получават вестника на посочен адрес и на свой ред да го разпространяват сред абонатите в църковната си общност. Очакваме заявките за групов абонамент до средата на януари.

ЛИЧЕН АБОНАМЕНТ

За личен абонамент се обърнете към местния пощенски клон. Каталогният номер на вестник **Зорница** е №312.

- за 3 месеца 2 лева
- за 9 месеца 6 лева

- за 6 месеца 4 лева
- за 12 месеца 8 лева

Мари Дюран най-после е освободена Една необикновена мъченица на реформаторската вяра

Тодор Велчев

На втория ден на Рождество Христово, 26 декември 1767 г., 36 затворници излизат с кла-тушкаща се походка от кулата Констанс. Някои са с напълно съсипано здраве. Една от тях е Мари Дюран, която е прекарала в крепостната тъмница цели 38 години.

Кулата Констанс била издигната върху бла-тиста земя до селището Ег-Морт, близо до устието на река Рона във Франция. Тя е част от по-голям замък, построен от граф Филип Смелия през XIII век, като архитектурата ѝ следва образците на крепостите на кръстоносците в Палестина. Освен като военен обект, крепостта е служела и като фар – най-високата бойница била снабдена с мощен фенер и била наречена „маякът на Карл Велики“.

През военните конфликти между протес-танти и католици във Франция след Рефор-мацията, крепостта първоначално попада под

Кулата на Констанс днес с част от крепостната стена
/ източник: Wikipedia

вдясно горе:
Затворнички-хугеноти в кулата на Констанс;
художник: М. Ленар / източник: Wikipedia

контрола на хугенотите¹. Но през 1632 г. тя е обсадена и впоследствие овладяна от войски-те на Луи XIII и кардинал Ришельо. „Кралят-слънце“ Луи XIV я превръща в женски затвор.

Затворничките са били държани в най-го-рното помещение. Оскъдна светлина проник-вала през тесните прозорци, а въздухът бил спарен и застоял. В центъра на пода се отва-рял вход към стаята на стражите, разполо-жена отдолу. За властите това било просто съвършеното място, където да хвърлят и измъчват обвинените в ерес. Но поне една затворничка неизменно отказвала да се поко-ри. Тя издъбала на стената призива „Resister“ (т.е. „Устоявай!“).

През 1730 г. едно 15-годишно момиче от ху-генотско семейство е арестувано и отведено от дома си в Буше-дьо-Пранл. Нейното „прес-тъпление“ е, че е сестра на протестантски служител, провеждащ домашни богослужения. Пиер Дюран бил известен също като „пастир-ря в пустинята“: прозвище, което препраща към тайнствената жена от Откровение 12:6 в пустинята. (Преследваните протестанти организират богослужения в тайни, трудно-достъпни „пустинни“ места – *les assemblées du désert* – и някои приемат, че пастирите, кои-то „хранят“ по този начин Църквата, изпъл-няват пророчеството.)

След като не успяват да заловят Пиер, през 1728 г. властите арестуват бащата на Мари. Преди да бъде отведен в затвор, Етиен Дюран омъжва невръстната си дъщеря за Матийо Сер с надеждата, че това ще я спаси от прес-ледване. Уви, Мари също е арестувана и мла-дата двойка е разделена. Скоро Матийо също попада зад решетките в една военна крепост, заедно със своя мъст. Накрая, през 1732 г., Пиер също е заловен и обесен.

Когато Мари попада в кулата в Констанс, тъй студена през зимата и тъй гореща през лятото, сякаш сноп светлина пронизва мрака и отчаянието на зловещото място. Макар че е още девойка, тя се превръща в неуморното

християнско присъствие в тъмницата и в про-дължение на 38 години остава духовен водач на затворничките. Полага грижи за боледуващите, пише писма вместо неграмотните, а след като ѝ позволяват да държи при себе си псалтир, всяка вечер чете на глас от Псалмите. Мари насърчава своите сестри по неволя да пеят хугенотски химни. Не всички жени в кулата са били вярващи; някои са били груби и престъп-ни същества. Но те са знаели нейния произход, отнасяли се със съчувствие към нейната мла-дост и са уважавали нейната вяра и благоче-стие. Младата жена е истинско благословение за всички в затворническата кула.

Мари Дюран пише до църковните и кралски-те власти с апел за подобряване на условията в затвора. Нейните прошения достигат дори до философите Волтер и Русо. Благодарение на усилията ѝ, на затворничките е позволено да притежават псалтир и да бъдат извеждани периодично на чист въздух, на върха на кула-та. Мари никога не отстъпва от своята вяра.

Когато се запознава отблизо с условията в затвора, губернаторът на Лангедок е отвра-тен. Независимо от възраженията на крал Луи XV, той започва да всички затворнички да бъдат освободени. След като напуска кула-та, Мари се връща в дома на своето детство. Нейният съпруг и баща отдавна са мъртви. Валонската (реформирана) църква в Амстер-дам я подкрепя финансово до края на живота ѝ. Мари Дюран умира през 1776 г. □

¹ Прозвище на френските протестанти от реформираната (калвинистична) традиция, в широка употреба през XVI-XVII в. Към Вартоломеевата нощ през 1572 г. хугенотите съставлявали близо 10% от населението.

Зорница през миналото и бъдещето

Иван Я. Сечанов, 28 декември 1922 г.

Повече от петдесет години, откак *Зорница* изгря за пръв път на българския небосклон. Това беше епоха на Възраждане, когато християнските на-роди на Близкия изток се разбудиха след няколко вековен летаргичен сън и почнаха бързо да се стре-мят към просвета и национален живот. Издавана месечно от Американската мисия в Цариград, тя почна да разнася по един скромнен начин християн-ските истини между жадния за наука български на-род. С вяра в Бога и в тържеството на Неговото царство, тя вървя напред, докато настъпи благо-приятният момент да започне издаването ѝ като седмичен лист под вещото редакторство на по-койния г-р Баинктън.

Появата на *Седмична Зорница*, с клишето, както я виждаме днес, беше епохално събитие за рели-гиозния подем в България и на времето си изпъл-ни сърцето ни с радост и хваление към Бога. Това стана в навечерието на Освободителната война. Още при преминаването на руските войски през Дунава малкото български вестници, издавани в Цариград, спряха да излизат, а *Зорница*, като из-дание на Американската мисия, остана единстве-ният български вестник не само през цялото бушу-ване на войната, но и подире. Тогава той проникна навред и благодарение на подбраното си съдържа-ние и чистия си звучен български език, се прочита-ше от българското население между Шар планина и Черно море, от Дунава до Бяло море.

Първите години след политическото ни осво-бождение, изживени в устройството на младата

държава, далеч не бяха мирни. Имаше гос-татъчно избухвателен материал за под-палване на партизански борби и ежби, с които се препълняха тогавашните български вестници. Но *Зорница*, ма-кар издавана в Цариград и стояща на самостоятелна нога, винаги се е дър-жала по-високо от партизанския бяс. Нейната единствена прицелна точ-ка е била да защитава правдата и исти-ната в духа на християнството. При все това, тя не е могла да избегне подозренията и строгост-та на турската цензура. По нищожни или въобра-жаеми претексти тя е била спирана. Все по това време са правени съветни опити да я подкупят и да я направят орган на чужди политически пропаган-ди в Македония. Тя ни за момент не се подаде. А ос-тана верна на своята главна цел – духовното пре-раждане на българския народ в царството, Тракия и Македония.

След многогодишното ѝ издаване в Цариград, за известно време *Зорница* залезе, докато почна да свети наново в Пловдив под редакторството на многозаслужил български писател г-н Андрей С. Цанов, сега прекарващ старините си в София.

Като даваме този очерк от историята на най-стария български вестник, не е неуместно да спо-менем имената на някои от бившите редакто-ри, които най-много допринесоха за издигането и полезността на вестника. От тях са покойните миссионери: г-р Лонг, г-р Баинктън, Роберт Томсън;

ОТ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

и българите Петър Димитров Велев и Лука Касъров. Живи са: г-р И. Х. Хаус, А. С. Цанов, М. Т. Добровски, В. Даскалов и Иван М. Цаков. Такова накратко е мина-лото на *Зорница*. Какво е нейното призвание в бъдеще?

Вътрешно и външно България ни-кога не е била изложена на такива страшни опасности, каквито я грозят днес. Повече от кога да е имаме нужда от истинска пътеводеща звезда, от

трезв, безпристрастен силен глас, който всред вилнеенето на порока и на развълнуваните пар-тизански страсти не ще спре да воюва за исти-ната. Пред вид днешното критично положение на страната, издателите на *Зорница* и Българското евангелско благотворително дружество, чийто орган е тя за сега, са решили да я направят една по-голяма морализаторска сила. Вместо седмичен вестник от четири страници, какъвто е била го-дини наред, от началото на 1923 г. *Зорница* пра-ви една значителна стъпка напред. Тя ще излиза два пъти в седмицата и чрез разните си отде-ли ще ратува за Бога, за дома и за отечеството. Насърчени от досегашния добър прием, издатели-те хранят надежда, че *Зорница* е повикана да до-принесе несравнимо повече за всеобщното из-дигане на българския народ. Като драг гостенин тя ще ви посещава най-редовно и ще ви донася мир, свежест, утеха, духовна топлина. □